

דאמר חד טפי מן סלע וזרזין הוא ולא דוקא: מי דמי גבי זון לדיקים אומרים מעט ועושין הרבה. הלכך מסתפי האי דאי מודה ליה בטפת זון שלא יאכילו הרבה ומש"ה אמר טפת זון ולא דוקא אצל הכא דליכא למימר הכי דלמא דוקא קאמר ולא לזרו. ולא איפשט זעין ונקטינן לחומרא: **סנה תני הירו.** דמשמע שהן מותרין בלא שאלה: **אין חס מסיר אלא כעין ארבעה נדרים הללו.** כלומר שאין לו להמיר בחרטה אלא בפתח שהנדר כשהוא ניתר בפתח מוכיח ממוכו שהוא נדר טעות והוי כעין ארבעה נדרים אצל בחרטה לא. והיינו טעמא דעדיף פתח מחרטה לפי שכל נדר שהוא ניתר בפתח הנידר אומר שאפילו בתחלה כשנדר אילו היה נותן אל לבו אותו פתח לא היה נודר ומנא נדרו בטעות אצל נדר שהוא ניתר בחרטה אינו מוצא עס עצמו שום ענין שאילו היה נותנו אל לבו מתחלה שלא היה נודר אלא שהוא אומר עכשיו מתוך הכעס או מפני מהירות נדרתי ועכשיו אני מתחרט על שנדרתי מעולם: **אמר ליה לנך ענך.** כלומר היה לנך מיושב עלנך בשעה שגדרת וגם עכשיו אינך תוהא בנדרך עד היום אלא שמיוס זה ואיך אתה רוצה לעקרו ואי הוה כי האי גוונא לא חרטת מיפקיה דחרטה מעיקרא זעין או לא היה לנך מיושב עלנך שמתוך הכעס נדרת ועכשיו אתה תוהא על הראשונות. אי"ל לנך שהיה לך בשעה שגדרת הוא עלנך עדיין שרוצה אתה בנדרך עד עכשיו אלא שמיוס זה ואיך אתה מתחרט בו: **אמר ליה נדרתי בתחלה ולפיכך אני מתחרט כשנדרתי מעולם ומש"ה שרייה.** ומייהו

ד א מיי פ"ד מה"ל נדרים הל' ג טושי"ע י"ד סימן רלב סעיף ב: ד א מיי פ"ד מה"ל נדרים הלכה א סנה לאין רמב טושי"ע שם סעיף [א] יג: ו ג מיי פ"ו מה"ל נדרים הלכה א ופ"ד מה"ל נדרים הלכה ה סנה לאין רמב טושי"ע י"ד סי' רכח סעיף ז ועיין צ"ח: [ד טושי"ע שם]:

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אלא וכו'. נדרים לא שאין: (ב) ד"ה אי"ל וכו'. בחרטה אצל כ"ל ותיבת הוא נמחק:

מוקף רש"י

אין פותחין בחרטה. אין לנך לפתוח לו בחרטה אלא תחם עוקרו אע"פ שאין מוצא לו טעם עקירה (ש"רובין סד: ע"ט ותורה פותחין).

תוספות

אלא כעין ארבעה נדרים. שפתחין ואומרים (לאו) אדעתא דהכי מי נדרת והוא אומר לא נתחון לנודר אלא כעין ד' נדרים שלא נתחון בהם לאסור: קסבר אין פותחין לנודר בחרטה. לומר לו מתחרט אתה שהית רוצה שלא יהיה עלנך נדר מתחלה דהוא פתח לא משו ליה נדרתי נדר טעות אלא אומר לו אדעתא דהכי נדרת והוא אומר אילו ידעתי נך לא הייתי נודר דמשו ליה נדר טעות מעיקרא: ורב יוסף נבי מתני לקולא. אפילו לנך אפי' כדאמר דהלכתא ד' נדרים אין לריבין שאלה דבשל סופרים הלך אחר המילין וכן פסק הר"ר אליעזר ממר"ן בשם רבי יעקב: אמר ליה לנך ענך. פי' לנך שהיה עלנך בשעת נדר יש בו עלנך עדיין ואין אתה מתחרט מעיקרא אלא מתחלה והבא: אמר ליה לא. אלא מתחרט אני על שנדרתי כל עיקר ודוקא כשמתחרט מעיקרא דפרישותי אצל אם איני מתחרט מעיקרא אלא מתחלה כ"ע אין פותחין בחרטה זו: ושרייה. דקסבר פותחין בחרטה:

מי דמי גבי זון לדיקים אומרים מעט ועושין הרבה. זה שהיה מסרז בחזירו שיכלל אצלו קימעל וישמה טיפת זון ודאי לאכילה ושמה מרובה קאמר כי כן דרכן של לדיקים לומר מעט ולעשות הרבה וכי אמר ליה האי קונס טיפת זון שאני טועם הכי נתכוון לומר אותה טיפה שאתה רוצה ליתן לי איני טועם דהיינו אכילה מרובה ולא נתכוון לטיפת זון ממש הלכך אסור באכילה ושמה מרובה ומותר לשתות הימנו טיפת זון. אצל הכא דדילמא האי דאמר טפי מסלע דעתיה על פחות מסלע ליתן בשלשה דינרין והאי דאמר זכיר דעתיה על יותר משקל ליתן ג' דינרין: וזרזין הוי ומותר: או דלמא דוקא קאמר ונדא הוי. ואסור: **אלא כעין ד' נדרים הללו.** והני הוא דשרו משום דלית בהו ממס אצל שאר נדרים (א) אין אדם רשאי להמיר עד שיתחרט הנודר מעצמו: **קסבר אין פותחין בחרטה.** שאין חסם רשאי לפתוח ולומר לו נדרת אדעתא דהכי כדלמרינן לקמן אלא הנודר הוא יתחרט תחלה ויפתח ויאמר לו לא לדעת כן נדרתי והוא פותח תחלה בחרטה: **אמר ליה לנך ענך.** כלומר שרזנך עדיין בזאתו נדר: **אמר ליה לא.** כלומר מתחרט אני. אלמא קסבר פותחין בחרטה: **אס הוי ג' בני אדם כו'.** שאם פתחו לך בחרטה כשרצית לנודר כלום נדרת: **אמר ליה לאו.** קסבר אין פותחין בחרטה ולכן אמר ליה כה"ג דכיון דאמר אילו הוי ג' בני אדם כו' דמיעקר עקר לנדריה ולא הוי נדר כלל ולכן פותח בחרטה (ב) הוא אצל בעלמא אין פותחין בחרטה: קסבר רבי ישמעאל סהים. מנעער אתה: **כדו סהים.** אילו

(א) [ג"מ פ"א, ג] [נזיר י"א: א] [לקמן ע"ז: ד] [מוספתא פ"ה, א] [כ"א א"ט, ו] [ז"ל חה ז] היה יודע בעצמו. וע"ז, (ז) ש"ך לנך שאמר זה, (ח) [פ"ט סוה"א, ט] ש"ך לנך שאמר,

פירוש הרא"ש

צדיקים אומרים מעט ועושין הרבה. וזכרם כשמתחילים אדם אומרים לתת לו מעט הלכך לא הוה טיפת זון הפלגה: אלא בעין ארבעה נדרים. עד שימצא לו פתח שאמר אדעתא דהכי לא נדרי ומנא שלא היה משולם נדר כמו ד' נדרים הללו שלא היה בלבו לזוט נדר: ורב הונא סבר פותחין בחרטה. פירוט בחרטה (פי' כל דהו רק שאמר שהוא מתחרט מעצמו ורצה היה שלא נדר מעולם ואין לנך שימצא לו חסם פתח לומר אדעתא דהכי נדרת: אי"ל לנך ענך. אותו לנ שהיה לך כשנדרת ישנו עדיין עלנך ואיך מתחרט על מה שנדרת: אמר ליה לא. מתחרט אני מעיקרא על מה שנדרתי: אילו הוי עשרה בני אדם שיפייסוך בו. כלומר שפייסין אותך בזה: קסבר אין פותחין בחרטה. דהולכיך למנא כי פתח זה ונדר לא הוי כי מצי הוה שיקפידו קריבו והוביו על אדם על מה שנדר: תניא ר' יהודה אומר אומרים לו מייתי ברייתא דפלגי מנאי בפלוגתא דהיך אמוראי רבי יהודה דאמר אמרינן לו לנך ענך כד הוה רבי ישמעאל כרעה בר נבי הונא והוה ליה כתנאי אלא דלשון נדרים משונה: כדו תרתי. כדו אתה תוהא ומתחרט על נדך מעיקרא: אמר ליה אין ושרייה. ויס"ג אמר ליה לא ושרייה ובתמיה קאמר לא: בעיה נדור. ספק אתה בנדרך ואיך מתחרט: אילו לא ברינך לי בלוח נדרייה. מתחלה לא נדרתי אלא מתוך רוגז שהרגיזוני ועתה נח רוגזי ומתחרט אני מעיקרא: תהא בבעית. תהיה כלזנך והמיר לו: בנידרתך. שנתחין:

מי דמי גבי זון לדיקים אומרים מעט ועושין הרבה. זה שהיה מסרז בחזירו שיכלל אצלו קימעל וישמה טיפת זון ודאי לאכילה ושמה מרובה קאמר כי כן דרכן של לדיקים לומר מעט ולעשות הרבה וכי אמר ליה האי קונס טיפת זון שאני טועם הכי נתכוון לומר אותה טיפה שאתה רוצה ליתן לי איני טועם דהיינו אכילה מרובה ולא נתכוון לטיפת זון ממש הלכך אסור באכילה ושמה מרובה ומותר לשתות הימנו טיפת זון. אצל הכא דדילמא האי דאמר טפי מסלע דעתיה על פחות מסלע ליתן בשלשה דינרין והאי דאמר זכיר דעתיה על יותר משקל ליתן ג' דינרין: וזרזין הוי ומותר: או דלמא דוקא קאמר ונדא הוי. ואסור: **אלא כעין ד' נדרים הללו.** והני הוא דשרו משום דלית בהו ממס אצל שאר נדרים (א) אין אדם רשאי להמיר עד שיתחרט הנודר מעצמו: **קסבר אין פותחין בחרטה.** שאין חסם רשאי לפתוח ולומר לו נדרת אדעתא דהכי כדלמרינן לקמן אלא הנודר הוא יתחרט תחלה ויפתח ויאמר לו לא לדעת כן נדרתי והוא פותח תחלה בחרטה: **אמר ליה לנך ענך.** כלומר שרזנך עדיין בזאתו נדר: **אמר ליה לא.** כלומר מתחרט אני. אלמא קסבר פותחין בחרטה: **אס הוי ג' בני אדם כו'.** שאם פתחו לך בחרטה כשרצית לנודר כלום נדרת: **אמר ליה לאו.** קסבר אין פותחין בחרטה ולכן אמר ליה כה"ג דכיון דאמר אילו הוי ג' בני אדם כו' דמיעקר עקר לנדריה ולא הוי נדר כלל ולכן פותח בחרטה (ב) הוא אצל בעלמא אין פותחין בחרטה: קסבר רבי ישמעאל סהים. מנעער אתה: **כדו סהים.** אילו מנעער אתה שנדרת דהיינו בחרטה: **צעים נודר.** קיבלת הנדר מרזנך: אי לא מרגזין לי. אלמלא שהכעיסוני לא הייתי נודר: **אמר ליה סהא כבעים.** הואיל ולא קיבלת מרזנך יהא מותר לך כמו שאתה רוצה דלא הוי נדר. והאי מנא סבר דאין פותחין בחרטה: **דאמרן מגריסין.** שאומרות השכינות על צתך כמו ומגרת ביתה (שמות א): אילו

מי דמי גבי זוננ ^ב צדיקים אומרים מעט ועושין הרבה הכא ספיקא הוא דלמא פחות מסלע ויותר על שקל קאמר וזרזין הוי או דלמא דוקא קאמר ונידרא הוי ^ב תבעי ^ב אמר רב יהודה אמר רב אסי ארבעה נדרים הללו צריכין שאלה לחכם כי אמריתא קמיה דשמואל אמר תנא תני ארבעה נדרים דהתירו חכמים ואת אמרת צריכין שאלה לחכם רב יוסף מתני לה להא שמעתא בהאי לישנא אמר רב יהודה אמר רב אסי אין חכם רשאי להתיר אלא כעין ארבעה נדרים הללו קסבר ^ב אין פותחין בחרטה ההוא דאתא לקמיה דרב הונא אי"ל לנך ענך בר רב הונא אי"ל אילו הוי עשרה בני אדם שיפייסוך באותה שעה מי נדרת אי"ל לא יהתירו תניא ר' יהודה אומר אומרים לו לאדם לב זה עלך אם אמר לאו מתירין אותו ^ב ר' ישמעאל ברבי יוסי אומר משום אבוי אומרים לו לאדם אילו הוי עשרה בני אדם שיפייסוך באותה שעה מי נדרת אם אמר לאו מתירין אותו (סימן אסי ואלעזר יוחנן וינאי) ההוא דאתא לקמיה דר' אסי אמר ליה כדו תהית אי"ל לא ושרייה ההוא דאתא לקמיה דר' אלעזר אי"ל בעית נדור אי"ל אילו לא מרגזין לי לא בעינן כלום אי"ל תהא בבעית ההיא איתתא דאדרתה לברתה אתאי לקמיה דרבי יוחנן אמר לה אילו הוה ידעת דאמרן מגירתך עלה דברתך אילו דוקא בחרטה דמעיקרא כי האי גוונא אצל בחרטה דהשתא לא ואפילו למאן דאמר פותחין בחרטה דאי לא תימנא הכי מאי לישנא דפותחין דמשמע דצ"ד פותחין לו ורז הונא ל"ל למשאל מידי מההוא דאתא לקמיה דדאי כיון שהיה שאל היתר מתחרט היה על נדרו מיהא מתאן ואיך ולי' למשאל מיניה לנך עלך אלא ודאי משום דלא סגי בחרטה דהשתא אלא בחרטה דמעיקרא הוה שאיל מיניה וכדפרישית: אילו הוי עשרה בני אדם שפייסוך בבעיתך הוה דאילו הוי ג' בני אדם גרע מפתח ועדיף מחרטה גרע מפתח משום דלא הוי עכשיו י' בני אדם שפייסוך דנימנא פתח מעליא הוי שאילו היה יודע כן לא היה נודר ועדיף מחרטה משום דבחרטה גרידא אינו מוצא שום ענין בעצמו שמתחו לו היה נודר בזאתה שעה וזה היה (ב) בעצמו שאילו הוה מפיסין אותו בזאתה שעה לא היה נודר ומנא מתבדר יפה כזו ומאן דגריס פותחין בחרטה הכי קאמר דלא צעי פתח אלא חרטה ברוכה: **כדו סהים.** כלומר אתה מתחרט חרטה דמעיקרא מלשון תוהא על הראשונות [קדושין מ:]: **אמר ליה ולא.** בתמיה: ושרייה. קסבר פותחין בחרטה. וכו"ת והא רב אסי הוא דאמר לעיל אין פותחין איכא למימר רבי אסי לחוד ורב אסי לחוד: **צעים נודר.** רוצה אתה עד עכשיו בנדרך אלא שמכאן ואילך אתה מתחרט ואם כן אין לך היתר: **אמר ליה וכו'.** כלומר אם לא הרגיזוני מתחלה כלום הייתי נודר לא בזדאי אלא על ידי כעס נדרתי ולפיכך אני מתחרט עכשיו על שנדרתי מעולם: **אמר ליה סהא כדבעים.** כלומר שיהא הנדר מותר כרזנך: **מגריסין.** שכות: (י' מינן דעויבא. שראויה צרך להיות נעזבת שלא תהנה מאמה מפני אותן דברים: גריסין בירושלמי) רבי מונא נדר סליק לגבי רבי סימאי אמר ליה אילו הוה ידעת דברייתא מרחקין מינך דאת נדך נודר הוה אי"ל לא ושרייה: דפתחין